

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bibliotheca Rhetorum

In quo Causae Forenses, Liber Epistolarum, Liber Fabularum, Et
Oratiunculae

Le Jay, Gabriel François

Ingolstadij, 1726

Nemo sorte suâ contentus. Causa VII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71049](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71049)

N E M O
SORTE SUA CON-
TENTUS.

CAUSA SEPTIMA.
 In genere Deliberativo.

A R G U M E N T U M.

Civis quidam moriens unum è Consanguineis quatuor diversum vivendi genus secutis heredem instituerat, qui infelicissimus omnium judicaretur. Hinc orta inter consanguineos de agenda hereditate controversia.

A C T O R E S.

POLEMON, Miles.

EUPOLUS, Mercator.

PRODICUS, Causidicus.

PHILOMATHUS, Puer Grammaticus.

DICASTUS, Causæ cognitor & Judex.

!

POLE.

POLEMON, Miles.

ITa sum ad hoc ætatis & naturâ & arte institutus, Judices, ut nihil unquam præclarior existimaverim, quàm pro patria & publica utilitate duos quosque labores, vel cum vitæ periculo tolerare, Arma, sudorem, pulverem supellectili, munditijs & convivijs semper antehabui. Non venio fortis asperitatem deprecaturus; non militiam gravem conqueror aut infructuosam. Paucis in diem assibus animam, & corpus æstimari, levia sunt hæc patriam amanti. Vulnura, dura hyems, exercitiæ æstates, bellum atrox, aut pax sterilis, desidiâ & otio molliore mihi jucundiora semper fuerunt; neque hæc operosius commemoranda jam arbitrarer, aut pro innumeris laboribus ac ærumnis mercedem ullam à vobis postularem, nisi debitam mihi, & eo tantum nomine adeundam hæreditatem consanguinei mei dederent.

Utinam, Judices, opes illæ, de quibus cessandis inter nos hodie certatur, rei bene ac feliciter pro patriâ vel gestæ, vel gerendæ præmium proponerentur! Haberm in recta factorum conscientia, & vestris omnium de me judicijs certam & inficiendam nemini hæreditatis repetendæ rationem; aut, si deesse nobis quidpiam ad veram germanamque laudem videri posset, mercedem illam novo jure novaque gloriâ, & meipsum & patriam celebrando promererer. Hostem ferire, agitare præsidia, nihil metuere præter turpem famam; humi quiescere, eodem tempore & inopiam, & laborem perferre à pueritia edoctus sum, & patiens operis ac disciplinæ animus, eo deinceps generosius raperetur ad ea, quæ magna sunt quod

quod inmitia quæque toleravit. Quæ cæteri
formidare solent, ijs adeundis ac sustinendis af-
suevimus. Nihil nobis videtur arduum, quibus
sæpe necessitas in loco, spes in virtute, salus in
victoriâ fuit. At quoniam consanguineo nostro
morienti fuit is animus, ut bonorum suorum hæ-
redem institueret eum, qui in eo, quod secutus
esset, vivendi genere, infelicissimus omnium ju-
dicaretur; liceat mihi, Iudices, hodie primùm,
gravem militiam queri, & quas amore laudis, cha-
ritate patriæ, vestræ salutis studio contemnen-
das putavi, conditionis nostræ calamitates &
ærumnas in apertum proferre.

Agite, quæ vita illa est, quam ducimus infor-
tunati Milites, si tamen appellanda vita est illa,
quæ letho propior, quàm vitæ, continuos mor-
tis metus adjunctos habet? Quanquam mori non
usque aded miserum est, at mortem ipsam vita gra-
vior, quæ tam luctuosis casibus referta sit. Quot
terrâ marique subeunda nobis pericula? Inter
hostes, pugnas, strages, incendia, cædes, & per-
petuam cruentæ mortis imaginem versamur. In-
terim victus tenuis, vestitus asper, rarus somnus,
frequentes vigiliæ, humi cubitus. Jam belli quis
tandem fructus est? Hic tibi turpatas cicatrici-
bus genas offert, iste truncatas nares, ille effossos
oculos, alter amputata brachia, alter contractis
vel etiam excisis pedibus, vestigijs incedit non
suis. Hi sunt militares ludi, hæc laboris mer-
ces, hoc impensi sanguinis præmium miseris re-
penditur.

Quod si nostrum quibusdam iniqua Martis
alea pepercerit; si tot laboribus ac periculis su-
perstitis beata pacis tempora nacti fuerint; quie-
te illi

te illi quidem fruuntur, sed illâ tam inope, tam molestâ, ut pacis gaudia corrumpat. Novum quippe bellandi genus offertur, in quo arma nostra inutilia sunt, adversus famem, quæ acrius, quàm hostis, urget, quæ haurit vitalia, præcordia carpit, artus depascitur, condit oculos, vocem elidit, animum peredit ipsum & extinguit. Quàm durum est, Judices, quotidie mortem optare, & vitam rogare! precariam certè vitam vivimus inter creditores, qui nobis instant, carcerem minantur, beneficia exprobrant, eò magis metuendi, quòd nihil metuant præsidio legum armati: qui solvi armorum metu milites despicunt, quos sæviente bello venerabantur: qui mutato tempore mutati pariter lacescunt jurgijs, & contumelijs onerant, quos supplicibus votis ac precibus paulò antè prosequabantur. Sic prostratis fugatisque patriæ hostibus, hostes patriam nutrit, quorum tantò intolerabilior inimicitia, quantum minùs ad eam demulcendam præsidij relinquitur.

Scilicet æs alienum contraximus: hoc bellum usus consumpsit; & quod temporis necessitas obtulerat, id avaritia reposcit implacata semper & inexorabilis. Hinc aspera nobis cuncta, Judices domi inopia, foris æs alienum. Nihil præter miseram animam reliqui habemus, sine gratiâ, sine auctoritate ijs obnoxij, quibus, si valeret hostis formidini essemus. Quòd si melioris fortunæ spes affulgeat, quæ levare arumnas nostras, & miseras consolari posse videatur, adversos experimur ipsos contanguineos, quos non tam rerum suarum necessitas, quàm habendi cupiditas insatiata extimulat; qui dediscere videntur conditio-

ditionis suæ commoda, ut miseros se fingant & infortunatos.

Nam quid Mercaturæ incommoda nobis ostendat confanguineus ille noster tranquillitatis & abundantia suæ fastidiosus? Obscuriorem vitam degit: at securam & quæstuosam. Austrum metu commissas pelago merces jactantem: at procellis luctantibus navis erepta breves molestias consolatur. Illa vim maris aut prædonum furorem experta spes lætissimas interdum frustratur. At hæc orientis onusta spolijs & patrijs finibus reddita feliciter jacturam levem abundè compensat. Non ille certè pulveris unquam patiens atque solis, sed in umbrâ atque in otio, domesticos intra penates placidissimum ævum exigit.

Et ille, credo, strepitum fori, litigantium tricæ, & suam in cognoscendis aut agendis causis assiduitatem jactabit, hominum, si Superis placet, infortunatissimus. At quanti est, Judices, tutorem legum ac defensorem audire? esse unum aliquem ex beatis illis hominibus, quorum ex arbitrio controversiæ civium dirimantur; qui de capite fortunisque Procerum Ipsorum summo jure pronuncient, quorum patrocinium nemo non ambiat, favorem & gratiam non aucupetur, benevolentiam quovis pretio redimendam non puret?

Parco, Judices, operosius dicere de puero, cujus hæc summa felicitas, ut nec miseriam sentire possit, nullâ spe, nullo timore, perturbatus. Exulant ab hac ætate sollicitudines, curæ, anxietates. Securi omnes, quanti cæteros homines cupiditatum æstus exagitant, hoc pueri provident

unum, ut ætatis flore, dum licet, perfruantur. Inspecite, quæso quemvis ex illis, quidquam videretur in fronte, in oculis, in vultu, quod mororem sapiat, aut potius incredibilem quandam animi lætitiã ac tranquillitatem non spiret? Sed quid ego vos moror? Date mihi quemquam tam florentem, tam beatum, tam rebus gestis vel honorum gradu præstantem, qui suam cum hac ætate sortem commutare non velit.

Audistis, Iudices, quæ mea fuerit vita, cui requies in labore fuit, in miserã curisque solatium. Nunc attendite, quæ mea in his rerum adiunctis conditio sit; cuius ingravescens jam ætas & omni præsidio destituta, in unã modicæ hereditatis expectatione conquiescat. Nolite, quæso, Iudices, defraudare me subsidio tam levi; neque committite, ut, quod mihi cumque lucis exigendum superest, id vulnere vestro maturius, quàm suo fato extingatur. Innumeris pro patriã defunctus laboribus ac periculis, penes vos erit, Iudices, ut, aut ingratam vitam deseram, aut quod exigendum vitæ superest, antea acti temporis molestias quoquomodo consoletur.

EUPOLUS,

Mercator.

Si mentiras falsasque fortis suæ molestias fictã & inutillam querimoniam persequi satis habuisset, injustus Polemon, neque nostros omnium labores ac duram præsertim Mercatorum conditionem despexisset, tulisset æquius, Iudices, & de Militiã vel iniquius expostulantem sustinuissem. Verum quis ferat insultantem alienæ calamitati
quis

quis unicum miseræ nostræ solatium, justos legi-
timosque gemitus invideri nobis patiatur ?

Sed age porrò, quid quereris ? quid luges ?
quid desideras ? quid tibi tam durum, tam acer-
bum, tam luctuosum Militia contulit ? Hominem
inspicite, Judices, & à capite ad calcem diligenter
considerate. Video nitidas ac florentes genas,
tensam probè & succo pinguiore refertam cutem;
quam nec solis æstus, nec pulvis decolor obscu-
ravit. Nulla cicatrix in vultu, quæ decorem
frontis, vel oris speciem & elegantiam deturpet :
nihil vel recisum in brachijs vel offensum objici-
tur. Canora vox, latera firma, robustæ vires ac
vegetæ nondum infractam laboribus bellicis va-
letudinem arguant. Stat corpus bellè suis pedi-
bus, nisi fortè sub crassiori mole identidem fati-
scent. Hincine belli fructus, quos tam miseros
depingis ? Tam sanos remittit Militia, tam vivi-
dos, tam valentes ?

Quamquam demus hoc tibi : molestias habeat
suas isthæc armorum conditio, quam profiteris :
patiatur interdum nonnihil difficultatis, dum fer-
vet bellum acrius, & metuendus hostis imminet.
At itane despicienda merces illa est, quam milites
ferunt, rei fortiter gestæ gloria ? Parùmne labo-
res quoscumque consolantur fusi hostes, defensa
patriæ libertas, parta victoriarum monumenta ?
Vel si qua nonnunquam ferre vulnera contige-
rit, quis vel hoc pretio bene redemptam nomi-
nis immortalitatem non putet ?

Nobis verò miseris Mercatoribus, Judices,
nihil objicitur ejusmodi, quod dolores nostros
māiget, aut in rerum nostrarum angustijs sola-

tio fit. Nam cum vitam ducimus asperam prorsus & acerbam, tum eandem obscuram & ignobilem, quod ne inficiari quidem miles visus est, toleramus. Neque verò levissimas inter nostræ fortis miseras numerandum illud accedit, quod Mercatorum impensis & sumptibus belluli isti homines ac polituli se se efferunt insolentiùs, & plumis ornati non suis oculos inani fuce perfringunt. Nempe, quod stultè comparimus defraudantes genium, illi absument impunè. Nobis interim solvenda versura est, & dum creditores urgent iniquiùs, vasa nobis quamprimum non sine gravi vel vitæ, vel saltem famæ periculo colligenda.

Jam in Mercaturâ faciendâ, quis esse pacis modus ac quietis possit? quod tempus anxietate vacuum ac miseriarum expers liceat expectare? si belli metus ingruat, si fervere cœperit armorum furor, quanto rerum nostrarum in periculo versamur! Quis opes fortunâsque nostras, qualescumque sunt, salvas præstet & incolumes, cum illæ vulgò positæ reperiantur hostium in manibus, qui communibus diffidijs rem in tuam abutuntur? Mox intercludi commeatus, turbari commercium, infesta piratis ac prædonibus fieri maria, nec libera deinceps mutandarum mercium facultas superesse. Tum demum actum est de nobis, frigesimus, lucrum omne cessat, & cum lucro vita. Atque utinam præterita bellorum calamitas minus id liquidò docuisset. Huc hodie res nostra redijt, ut, aut nihil vendere, aut nullo pretio, aut, quod pejus est, dubiâ incertâque emptorum fide necesse sit.

Sed ipsum pacis tempus, quis credat, non
magis

magis commodum aut opportunum nobis videri? Sic est, Judices, pax illa tam amica cæteris, omnibus tam expetenda nihil admodum juvat Mercatorem; aut, si quid fortè conferre videatur, solitudinem certè atque anxietatem nunquam adimit: dum merces nostræ, si quæ sunt, vota, spes, vita ipsa fragili è tabulâ ventorûmque ludibrio dependent. Tamen hæc una vitandæ paupertatis ratio, ut infesta procellis ac tempestatibus maria perpetuò decurramus; ut neque frigoris asperitate, neque æstatis ardoribus retardemur, ut continuis jactati periculorum casibus omnes ponti cælique minas sustineamus.

Saltem si tot inter labores, quibus defungimur spes aliqua gloriæ miseris affulgeret! si summâ rerum nostrarum in angustiâ stimulus laudis aliquis subjiceretur! si dum obluçtamur ventis ac tempestatibus sempiternæ famæ memoria jacentes suscitaret! Nam quis nesciat, quales accendat animos ad magna quæque cogitatio posteritatis, & consecrandi venturas in ætates nominis expectatio. Pulchrum est enimverò insudare laboribus, dum merces tam gloriosa proponitur; dulce est sanguinis pretio nominis sui immortalitatem promereri. Brevis est ille vitæ quantumvis operosæ vel diurnæ cursus, quam amplissimum virtutis præmium gloria sempiterna compensat.

Verùm hoc ipso carere solatio nos oportet. Nulla spes gloriæ, nulla parandi nominis expectatio labores nostros reficit ac mitigat. Post exhaustos graves terrâ marique periculorum casus, morimur denique, vel absumpti naufragio, vel alienis in oris ignobiles; aut si fatis cedere

patrio in solo contigerit, sic tabernæ vilis in umbrâ consenescimus, ut, qui corpus obruit tumulus, idem nomen obruisse meritò nuncupetur.

Cujus est porrò nostris mederi incommodis, Judices, nisi has sibi partes æquitas vestra atque humanitas vindicet? Vestris hodie recumbit in manibus tota Mercatorum infelicitum fiducia. Si non inutiles penitus Reipublicæ ad hanc usque diem extitimus; si labores aliquando pro cõmuni causâ susceptos comprobâstis, date hoc vel leve vestri in nos animi monimentum, ut conditionis nostræ acerbiter pariter atque obscuritatem quoquo modo compeusetis. Sua Militem gloria, Causidicum dignitas, Puerum ipsa calamitatis omnis expers ætas abundè consolantur. Nos ejusmodi præsidij destituti infortunati Mercatores, aliquod saltem in sanctâ vestrorum judiciorum æquitate solatium habeamus.

PRODICUS,

Causidicus.

Cùm multa sunt, quæ singularem mihi in hodiernâ contentione securitatem atque fiduciam afferunt, tum illud certè me recreat imprimis, quòd tot defensores causæ meæ, quot sum natus Judices, mihi jure gratulari possim. Nam cùm nemo sit vestrum, Judices integerrimi, qui propriâ compertum experientiâ non habeat, quantis hæc vita, quam in foro irahimus, ærumnis obnoxia sit; quis erit è vobis, qui occupandam uno miseriarum atque calamitatum nomine hæreditatem mihi denegandam arbitretur? Nihil esset ultra, quod adderem; jam dicta causa videri posset.

posset, nisi fecissent fucum aliquem adornatis ad pompam magis, quàm ad veritatem complorationibus illi sodales mei, & ad retundendam, subdolæ orationis malignitatem, vestra me auctoritas juberet perorare.

Dicam igitur, Judices, quod sentio non tam ad revincendam causæ meæ æquitatem, quæ perspecta jam esse debuit, quàm ad revellenda præjudicia, quæ futilis consobrinorum meorum oratio afferre potuisset. Desudârunt illi quidem plurimum, varias ut conditionis illius, quam amplexi sunt, molestias exhiberent, & quod mirum quibusdam videbitur, non fuit tam indiferta perorantium in suâ causâ facundia, quàm expectari debuisset ab ijs, qui Literas nihil admodum attigerunt.

Ego certè, Judices parùm æquus rerum æstimator audiam, si velim nihil esse penitus, quod exoptulent; aut si sortem ullam putem, præter unam pueritiam, esse, quæ nullis omnino difficultatibus consistetur. Sit ita sanè: laboriosa sit militia, dum arma fervent, dum laceffendus, aut sustinendus hostis est: habeant & Mercatores sortem quòd incusent suam, dum amissæ naufragio merces, aut fides emptorum mala fortunæ melioris expectationem fefellerunt. Tamen nec labores illi continui, nec illa pericula passim obnoxia sunt.

Non est Militis tam misera conditio, ut vel in castris semper, vel inter pugnas ac cædes perpetuò versetur. Post belli fragores ac tumultus, veniunt tandem amicæ pacis tempora, quibus laboris expertes omnis nec sine præmio Milites liberi dimittuntur, & natalc revisunt solum eò majori

jori

jori suorum gaudio, quo diutiùs abfuisse videantur. Teitem unum te volo, consobrine amantissime, quid est iam, quòd militiam incuses, aut de sorte tuâ conqueraris? Vivis in medio patriæ sinu, inter propinquos ac familiares tuos versaris. Non jam obstrepunt litui, aut dat buccina signum ad pugnam; non conferendæ manus cum hoste, non ejiciendus vallo, aut persequendus acriter incumbit. Non capiendæ urbes, non expugnanda castra, non dubius armorum casus pertimescendus objicitur. Positus extra omnem Martis aleam palmarum in umbrâ requiescis suaviter, & labores, si quos exantlare contigit, blando in otio abundè compensas.

Nec Mercatoris fors gravior, Judices, quantumvis illi conquerantur. Neque enim infesta scopulis ac tempestatibus maria perpetuò decurrit, aut tanto semper Orientis opes pretio redimuntur. Non omnes, quæ de portu solvunt naves triste patiuntur naufragium; redeunt illæ, ut plurimam, onustæ mercibus, ipsamque adeo Mercatoris avidi vincunt expectationem. Plaudit ille sibi, grates agit Superis, & priores, si quas fecerit, jacturas oblitus exultat ac triumphat.

At quàm dispar rerum nostrarum conditio, Judices, quibus nullum in vitâ tempus molestiâ atque solitudine vacuum Superi esse voluerunt. Nam sive versamur in foro, seu manere domi contingat, quanta utrinque laboris atque ægritudinis seges occurrit! Agite enimverò, an durius quidquam est, quàm nostra illa quotidiana in foro assiduitas, quæ homines totos sibi deposcit? quid molestius, quàm obtundi litigantium clamoribus, impeti calumniis, maledictis provocari, neque

que ullius unquam posse mereri gratiam, quin alterius invidiam atque malevolentiam incurras?

Saltem si qua pax domi & tranquillitas labores fori exciperet; si pars quietis ulla posset expectari! Verum quantam illic rerum molem offendimus! Plena litigantium aula te reducem opperitur, quos vix missos feceris, cum pulsantur fores ab aliis; quibus de jure suo consulentibus nisi respondeas, aut injustus, aut deses, aut imperitus habeare. Interim abit de die quodcumque supererat, & nox succedit non laboriosa minus ac molesta, quam in rimandis, excutiendis, volutandis ad nauseam atque fastidium tricarum ambagibus traducere infomnem oporteat. Nam congestis undique fassis obruimur, non illis profecto, quibus beatulus ille quondam indormiebat inhians; sed talibus, quos nec fures eripiant, nec compilent servi, nec hæredes invideant. Quis porro tot laborum fructus est? quam mercedem vigiliarum nostrarum ferimus? hoc enim ad cæteras miseras accedit, quod vel nullum, vel exiguum contritæ in alienis rebus, & quæ nihil ad nos pertinent, vitæ emolumentum capiamus.

At enim, inquiunt, itane vili reponendum in loco, quod amplissimo defungimur magistratu, quod monstramur digito prætereuntium, quod de fortunis ac de capite civium pronunciamus. Et hoc ipsum, Judices, quod existimationem habet aliquam, in vulgus, nôstis, quanto oneri nostro atque incommodo vertatur. Nempe, dum tuemur inter concives nostros auctoritatem, dum convenientem dignitati gravitatem affectamus, interim nec relaxare animum, nec genio indulgere,

gere,

gere, nec capere oblectationem ullam licet. Ludo, jocis, festivioribus hominum societatibus excludimur: turpe ducimus vel semel in anno ridere & jocari; adeo majestas ipsa muneris, quod exercemus, miseris nocet, & ineluctabilem severioris & morosioris vitæ necessitatem imponit!

Quid superest, **Judices**, integerrimi, nisi ut molestias nostras, dum licet, levetis ex parte, & laboriosæ conditionis acerbiteriam aliquo solatio mitigetis. Prosit nobis saltem hodie, quod hominum infortunatissimi & nuncupamur & sumus. Intelligent illi, quorum gratiâ id oneris suscepimus, quàm sit arduum ac difficile defungi Magistratu. Noverint omnes, quantum debeant assiduus eorum laboribus, qui publicæ utilitatis causâ provinciam ejusmodi sustinere non gravantur.

PHILOMATHUS,

Puer Grammaticus.

Si quid fucatis & adornatis ad pompam Consobrinorum meorum orationibus creditur, **Judices** integerrimi; nihil est, quod ego infelix puer perorare pro me ipso aggrediar: dicta causa est; mortalium illi, quotquot sunt infortunatissimi censentur, neque me spes ulla capiundæ hæreditatis deinceps respicit. At quoniam mihi rem esse certò scio cum ijs iudicibus, quorum nec sagacitati imponitur, nec illuditur æquitati, qui ratione sui muneris nostram hanc ætatem in suo patrocínio ac clientelâ positam tueri debeant, id ausum mihi polliceri, non tam fecisse vobis fucum

fucum adversarios meos mentitis suis complorationibus ac querelis, quin & me vicissim, quæ vestra est humanitas, benignè audiatis.

Ac primùm quidem liceat mihi, æquissimi Judices, requirere Consobrinorum meorum aut memoriam, aut sinceritatem, dum quasi pro jure suo sibi vindicant, ætatem hanc nostram ab omni prorsus molestiâ esse alienam; memoriam dico, Judices, si labores, quos olim exantlarunt ipsi, jam oblitum sunt, sinceritatem, si memores etiamnum durioris illius disciplinæ, quam experimur, dissimulare pertinaciter obstinant. O si jus haberent suffragij & calculi facultatem, quotquot hinc adesse video laborum nostrorum socios & ærumnarum participes carissimos condiscipulos! ô si eorum ex arbitrio contentionis hodiernæ gravitas decideretur! quotus tandem esset, quem mihi causæ meæ suffragatorem non pollicerer! qui rerum nostrarum angustias expertus fortè plus æquo, non fateretur, inter cæteras vitæ hujus condiciones adolescentiam esse omnium calamitosissimam? Quanquam quid alios rerum mearum defensores ambiam? Ignoscite, Judices integerrimi, si diffidere videar æquitati vestræ, vel etiam humanitati. Nam ubi tandem causa nostra feliciter conquiescat, quàm apud eos, quibus nec sagacitas ad pervidendum, nec ad deliberandum æquitas, nec constantia ad judicandum unquam defuere.

His ego fretus, Judices, dicam non minùs confidenter quàm verè, quod sentio; exponam breviter ac sine fuce, quàm duram in hoc studiorum curriculo exerceamus artem. Habeant sanè Consanguinei mei, de conditione quisque suâ quod
 expo.

expostulent. Tamen illa, quæ non bene auro pro toto libertas venditur, illis integra remanet, nobis eripitur; Tibi, Polemon, bellum displicet tibi, Eupole, commercium oneri est? te verò, Prodice, fori cæperunt fastidia? Eja, mutatis discedite partibus, aut omninò abstinete ab ea arte, quam profitemini. Quid in mora est? ecce viam vobis ad felicitatem aperui certissimam: licet omnibus ac singulis beatis esse: nobis jugum excutere, cui subjicimur, non licet. Ah! video oblii estis, aut potius dissimulatis malitiosè, quanti sit oneris alieno semper arbitrio vivere, nunquam suo!

Etenim ita vivimus, ut campanula vigilandi, dormiendi, edendi, jejunandi, laborandi, feriandi magistra sit. Gaudes stertere multam in diem hesternò fessus labore? Ecce importunus ante solis ortum sonus è stratis exturbat. Dormire non juvat? Datum est signum ad quietem, decumbendum est. Fames urget: hora non insonuit, servanda jejunia. Non esuris? cœnæ tempus est, truderis ad mensam vel invitus. Feriari velles? invitat tranquillæ lucis amœnitas? urget importunus monitor ad studium. Ludere in præsentia non amas? aër pluvius est: nihil agis; dies est dicta Ludo, necesse est, ut vel cum fastidio ludas.

Quamquam toleranda hæc quidem vel duravis, si nulla gravior adhiberetur; at cæteris in rebus vim iniquam quis ferat? O si ferendam, quotquot estis vos, Judices, austeri silentij necessitatem haberetis! ô si diebus singulis multas per horas numerosissimo, suavissimòque in confessu ne proferre verbulum; quid dico? si nec
mussitare

missitare etiam, si nec contorquere quidem huc
& illuc oculos liceret!

Jam durum est habere quempiam, cui obtemperes? Quid habere multos ejusmodi? quid obvios quosque tot nancisci censores rigidissimos, tot severos Judices, tot obrectatores miseræ juventutis? Hilarus es, comis, festivus, ut fert ætatis nostræ conditio? invenias, qui te levem, turbidum, etiam amentem dicat. Gravitatem quandam affectas præter ætatem? morosus, difficilis, obscurus haberis. Garris ingeniosè, suaviter arrides, comiter blandiris? callidus contumè, versipellis, astutus audies. Simplicior contra, urbanitates ejusmodi non sectaris? vix ac ne vix quidem vitabis arrogantiae nomen. Corporis cultum paulum negligis? sordidus es, impexus, obsoletus. Capillos identidem in cirros agis, & cyprio conspergis pulvere? politulum clamant, & in curandâ cute mollem ac delicatum. Quid facias? hoc est miseræ adolescentiæ fatum, ut seniorum cavillationibus obnoxia sit.

Mitto jam varias tempestates ac procellas, tot syrtes ac scopulos, tot fortunæ resstantis ictus, sine quibus tam longæ navigationis cursus non perficitur. Ecquis porrò tam felix, quis tot inter pericula tam industrius, ut navigiolum, quod singuli deducimus, non allidat vadis identidem, & triste aliquando naufragium non patiat? Scilicet per varios casus, per tot discrimina rerum tendimus in Latium, sedes ubi nunquam quietas liceat experiri.

Quid dicam de ipso otio, quod ætati nostræ non tam ad gratiam, quàm ad necessitatem concessum

cessum est? Ut parcè illud & avarè nobis impenditur! Ipsum verò ut difficili plenum labore, ut amarâ sollicitudine trajetum, ut luctu nonnumquam perturbatum ducimus! Quis cavendum sibi perpetuò non habet à speculatoribus oculis? quis tollere vocem sine periculo, quis rixari etiam amicè cum socijs impunè confidat? Ludimus enim verò? at quæ conditio vitæ tam misera, quæ ludo vacet omni? Ludimus? Interim quanta nos laboris seges expectat? Nam & hoc iniquum ferimus, quòd nunquam penitus feriari liceat; sed tantò gravior oneris moles soleat imponi, quantò longioris pars otij irrogata videatur.

Quid restat igitur, Judices, nisi ut æquitatem vestram obtester? Et quoniam nullum est aliud, quod polliceri mihi possim, nisi ab humanitate vestrà præsidium; ita me, precor, vestram in fidem & clientelam accipite vos, ut causæ meæ non tam Judices, quàm defensores experiar. Non huc attuli vobis, vel petitam longiùs, vel solertiùs adornatam, vel mentitam fucò, vel cerusâ medicatam; sed simplicem, sed nativam, sed destitutam ab arte, uno verbo, qualem ætas nostra ferbat, orationem. Si tam descriptam ad vivum miseræ juventuti sortem exhibuit, si nuda veritas in ingenuo illo, neglectòque cultu potuit placere; confirmate, Judices, suffragijs vestris tam legitimam de nobis opinionem; &, quam immeritò consanguinei mei sibi vindicant, hæreditatem, hanc mihi dulcissimum fortis nostræ solatium ad judicate.

DICASTUS *Judex.*

Non est hæc vel nova, vel insolita, vel parvorum

corum querela, Judices, ut in ea, quam seu ratio dederit, seu fors objecerit, vitæ conditione, miseros se & infortunatos clamitent. Nam quotusquisque hominum extitit, quem beatum vixisse sorte suâ reperias, & qui decurso vivendi spatio, de vita, tanquam de lauto convivio satur demigrârit? Porrò quàm frequenter vitio suo fiat, id verè bona pars hominum ut expostulet, vel si vivere contentos contigerit, quàm nequiter dissimulent, non est hîc locus, Judices, vel persequendi operosius, vel acerbius increpandi.

At qui suam modò sortem incusârunt tam graviter; quocumque tandem pacto id fecerint, excusatione saltem aliquâ non vacant; quibus tam ampla calamitatis illius suæ, quàm vel fingerent, vel revera paterentur, merces proposita sit. Audivistis, Judices, quid pro se quisque invicem dixerit; quàm nativis vividisque coloribus conditionis suæ miseras, vel veras, vel falsas adumbrârunt. Nemo eorum unus non disertus, non eloquens in propria causa visus est. Aded vel indisertum quemque necessitas erudit, & rudibus etiam atque imperitis spes lucri facundiam inspirat!

Nam quis expectâisset à milite, ut varios militiæ labores, casus, pericula, tam bellè, tam solerter, tam graphicè describeret? Subjecit enim verò vestris oculis perpetuam, quam ferre cogere, inter hostes, pugnas, strages, incendia, cædes, mortis imaginem. Non siluit, ut victus tenuis, vestitus asper, rarus somnus, frequentes vigiliæ, humi cubitus ferendus incumberet. Jam belli fructus miseros repræsentavit ad vivum: ut hic turpatas cicatricibus genas monstraret, iste

truncatas nares, ille effossos oculos, alter amputata brachia, alter contractis, aut etiam excisis pedibus, vestigijs incederet non suis. Accersit ad hæc rei domesticæ penuria, æris alieni gravitas, importuna creditorum molestia, & quid non?

Neque verò minùs graviter, nec minùs ingeniosè perorare visus est, qui proximas tenuit in dicendo partes, ut ipsius oratio non tam elaborata in mercatoris taberna, quàm in schola Rhetorum dicenda sit. Quas enim mercaturæ molestias non questus est? conditionis suæ obscuritatem, solitudinem continuam, commercij difficultates, maris pericula, naufragiorum acerbiter, debitorum injustitiam, & paria, cum bello, tum pace incommoda diligenter percensuit; ipsa, quod multò magis mirum est, dicentis actio, vis, res, dignitas admirationem peperit, ac plausum.

Quod ad Causidicum attinet, Judices, nihil est tam insolens, si proprijs in rebus tam disertus actor extiterit, qui in alienis solet tam facundus videri; si causam bonam feliciter pertractarit, qui vel malam agere non infeliciter potuisset. Habet enim verò ars illa, quam nos profitemur, incommoda non pauca, quæ non levem querelarum segerem sufficiant. Postulat à nobis muneris illius, quo desungimur, ratio singularem in foro assiduitatem, indefessam domi diligentiam, patientiam in audiendis clientibus incredibilem, severam in tuendâ gravitate constantiam, quæ cum omnia diligenter Orator exposuit, tum non mediocrem ad persuadendum, quod volebat, vim habuisse visus est.

Verùm

Verùm ex quo, Iudices, pueros nacti sumus
tam ingeniosos, tam solertes, tam facundos?
Ut acutè garrivit Philomathus! ut egit comiter!
ut accommodatè ad persuadendum peroravit!
Quàm nativè contexit totam quotidianæ vitæ fe-
riem! quanto narravit cum lepore, quidquid fe-
rendum durius, aut gravius metuendum incum-
beret! Nulla, si quid ipsi credimus, servitus vide-
ri debet acerbior eâ, quam pueri patiuntur. A-
lieno vivere semper arbitrio, multorum repre-
hensionum esse perpetuò obnoxium; eos subire ca-
sus identidem, qui constantem etiam virum metu
percellant. Hæc sunt, quæ tam copiosè disseruit,
ut tantum non persuaderet, esse conditionem suam
omnium miseriam.

Quæ cum ita sint, Iudices, nihilque ad co-
gnoscentas penitus singulorum causas requiri pos-
se videatur, restat, ut feratis sententiam, &, ad-
judicatâ alicui ex omnibus hæreditate, multitudi-
nem infelicitum hominum uno saltem capite mi-
nuatis. Mihi porrò, Iudices, quoniam illa lex
imponitur, ut aperiã primus, quid sentiam: sic
exultino, vix solvi posse contentionis hodiernæ
difficultatem, quamdiu in pensandis, quas quis-
que patitur, molestijs versabimur.

Sunt enim ejusmodi varia cujusque fortis in-
commoda, ut facillè æstimari non valeant, nisi ab
ijs, qui eadem aliquando senserint. Nam quis tam
novit alieni mali pondus, quàm ille, cui feren-
dum illud ipsum incumbit? Igitur aliam ingredior
dirimendæ controversiæ rationem, quam, si vobis
ita videbitur, suffragio vestro probabitur.

Est hoc mortalis vitæ fatum, Iudices, ut quo-
cumque

cumque fueris in statu positus, gravissimis incommodis subjaceas, quorum finis expectari nullus debeat, nisi qui vitam ipsam clauferit. Hinc illum ego reputo omnium longè miserrimum, cui longissimus vitæ cursus sustinendus sit; quid enim iuvat annorum accessio, Iudices, nisi misérias multiplicat? aut quis diuturniorem cæteris sibi vitam audeat polliceri, nisi se ad graviolem molestiarum cumulum perferendum accingat?

Næ tui miseret me plurimum, infelix puer, qui primo in limine vitæ positus, immensum quoddam vitæ spatium respicias! Felices consanguinei, qui medio jam in cursu propioribus oculis metam intuentur; & ad eandem assequendam singulari alacritate festinant. Pergite porrò, ut cœpistis, ac si quid ultra laboris vobis exhauriendum superest, nolite deficere animis; *ô passi gratiora, dabit Deus his quoque finem!*

At nos, Iudices, consolemur, quantum erit in nobis, infortunati pueri angustias, sustineamus ætatis teneræ imbecillitatem, & par viæ longiori viaticum sufficiamus. Nolite dubitare, quin Testatoris ea mens fuerit, ut Puerum hæredem institueret, cum miserrimo Consanguineorum suorum capeffendam hæreditatem reliquit. At maluit ille æquitati vestræ disceptandum id permittere, quod, si statuisset ipse, & imminuisset morientis desiderium, & inexhaustam odiorum rixarumq; inter Consanguineos segetem peperisset. Quare censeo, Iudices, Puerò tanquam omnium miserrimo hæreditatem esse adjudicandam. Vos, æquissimi Iudices, sententiam meam vestro calculo confirmate.

UTRA